

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΚΩΛΥΜΑΤΑ ΑΥΤΟΥ

Τὸ κείμενον ἔχει συμφωνηθῆ ὑπὸ τῶν μετασχόντων τῆς Συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, Σαμπεζύ-Γενεύη, 21-28 Ἰανουαρίου 2016 (πλὴν τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῆς Γεωργίας). Δημοσιεύεται συμφώνως πρὸς τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνάξεως τῶν Προκαθημένων.

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΚΩΛΥΜΑΤΑ ΑΥΤΟΥ

Ι. Ὁ Ὁρθόδοξος Γάμος

1. Ὁ θεσμός τῆς οἰκογενείας εὐρίσκεται σήμερον ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν τῆς ἐκκοσμικεύσεως, ὡς ἐπίσης καὶ τοῦ ἠθικοῦ σχετικισμοῦ. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία διδάσκει τὴν ἱερότητα τοῦ γάμου ὡς μίαν θεμελιώδη καὶ ἀδιαμφισβήτητον διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐλευθέρα ἔνωσις μεταξύ ἀνδρός καὶ γυναικός εἶναι μία ἀπαραίτητος προϋπόθεσις.
2. Ὁ γάμος θεωρεῖται εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὡς ὁ ἀρχαιότερος θεσμός θεοῦ δικαίου, διότι εἰσήχθη συγχρόνως πρὸς τὴν δημιουργίαν τῶν πρώτων ἀνθρώπων, τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὔας (Γεν. 2, 23). Ἡ ἔνωσις αὕτη συνεδέθη ἀπ' ἀρχῆς ὄχι μόνον πρὸς τὴν πνευματικὴν κοινωνίαν τοῦ ζεύγους, τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς γυναικός, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν δυνατότητα ἐξασφαλίσεως τῆς συνεχείας τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Οὕτως, ὁ γάμος ἀνδρός καὶ γυναικός εὐλογηθεὶς ἐν τῷ παραδείσῳ κατέστη ἐν ἱερὸν μυστήριον, τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, ὅτε ὁ Χριστός ἐτέλεσε τὸ «*πρῶτον σημεῖον*» διὰ τῆς μεταβολῆς τοῦ ὕδατος εἰς οἶνον εἰς τὸν ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας γάμον, ἀποκαλύπτων οὕτω τὴν δόξαν αὐτοῦ (Ἰω. 2, 11). Τὸ μυστήριον τοῦ ἀκαταλύτου δεσμοῦ μεταξύ ἀνδρός καὶ γυναικός εἶναι εἰκὼν τῆς ἐνώσεως Χριστοῦ καὶ Ἐκκλησίας (Ἐφ. 5, 32).
3. Ἡ χριστοκεντρικὴ λοιπὸν τυπολογία τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου ἐξηγεῖ τὴν ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου εὐλογίαν τοῦ ἱεροῦ δεσμοῦ δι' εἰδικῆς εὐχῆς (*ἱερολογίας*), διό καὶ ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος εἰς τὴν πρὸς τὸν Πολύκαρπον Σμύρνης Ἐπιστολὴν αὐτοῦ ἐτόνιζεν, ὅτι οἱ προσερχόμενοι εἰς γάμου κοινωνίαν πρέπει *«μετὰ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τὴν ἔνωσιν ποιῆσθαι, ἵνα ὁ γάμος ᾖ κατὰ Κύριον καὶ μὴ κατ' ἐπιθυμίαν (=ἀνθρωπίνην). Πάντα εἰς τιμὴν Θεοῦ γινέσθω»* (V, 2). Οὕτω, τὸσον ἡ ἱερότης τοῦ θεοσυστάτου δεσμοῦ, ὅσον καὶ τὸ ὑψηλὸν πνευματικὸν περιεχόμενον τῆς ἐγγάμου συζυγίας ἐξηγοῦν τὴν ἀξίωσιν, ὥστε νά ἀναδειχθῆ *«τίμιος ὁ γάμος καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος»* (Ἐβρ. 13, 4), διό καὶ ἀπεδοκιμάζετο οἰαδῆτις προσβολὴ τῆς καθαρότητος αὐτοῦ (Ἐφεσ. 5, 2-5. Α' Θεσσ. 4, 4. Ἐβρ. 13, 4 κ.ἄ.).
4. Ἡ ἐν Χριστῷ ἔνωσις ἀνδρός καὶ γυναικός συνιστᾷ μίαν μικρὰν ἐκκλησίαν ἢ μίαν εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτήν, Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεύς διακηρύσσει: *«Τίνες δὲ οἱ τρεῖς ὑπάρχουσιν, ἐν ὀνόματι Χριστοῦ συναγόμενοι, παρ' οἷς μέσος ἐστὶν ὁ Κύριος. Ἡ οὐχὶ ἀνδρα καὶ γυναῖκα καὶ τέκνον τοὺς τρεῖς λέγει; Ὅτι ἀνδρὶ γυνὴ διὰ Θεοῦ ἀρμόζεται»* (Στρωματεῖς, 3, 10. PG 8, 1169 B). Ἡ ἔνωσις ἀνδρός καὶ γυναικός διὰ τῆς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ ὑψοῦται εἰς ὑψηλότερον βαθμὸν, διότι ἡ κοινωνία εἶναι ὑπεροχωτέρα τῆς ἀτομικῆς υπάρξεως, ἀφοῦ τοὺς εἰσάγει εἰς τὴν τάξιν τῆς Βασιλείας τῆς παναγίας Τριάδος. Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὸν γάμον εἶναι ἡ πίστις εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, μία πίστις, τὴν ὁποῖαν ὀφείλουν νά ἀποδέχωνται ὁ νυμφίος καὶ ἡ νύμφη, ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή. Ἄλλωστε, τὸ θεμέλιον τῆς ἐνότητος τοῦ γάμου εἶναι ἡ ἐν Χριστῷ ἐνότης, ἵνα, διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ἀγίου

Πνεύματος εύλογίας τῆς συζυγικῆς ἀγάπης, δυνηθῆ τό ζεῦγος νά ἀντανakλᾷ τήν ἀγάπην Χριστοῦ καί Ἐκκλησίας ὡς μυστηρίου τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τῆς αἰώνιου ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ.

5. Ἡ προστασία τῆς ἱερότητος τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου ὑπῆρξε πάντοτε ἰδιαζόντως σημαντική διά τήν προστασίαν τῆς Οἰκογενείας, ἡ ὁποία ἀκτινοβολεῖ τήν κοινωνίαν τῶν συζευγνυμένων προσώπων τόσον εἰς τήν Ἐκκλησίαν, ὅσον καί εἰς τήν ὄλην Κοινωνίαν. Οὕτως, ἡ διά τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου ἐπιτυγχανομένη κοινωνία προσώπων λειτουργεῖ ὄχι ἀπλῶς ὡς μία συμβατική φυσική σχέσις, ἀλλά καί ὡς μία οὐσιαστική καί δημιουργική πνευματική δύναμις διά τοῦ ἱεροῦ θεσμοῦ τῆς Οἰκογενείας. Αὕτη βεβαιώνει τήν προστασίαν καί τήν παιδείαν τῶν τέκνων τόσον εἰς τήν πνευματικήν ἀποστολήν τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καί εἰς τήν λειτουργίαν τῆς κοινωνίας.
6. Ἡ Ἐκκλησία ἀντιμετώπιζε πάντοτε μετά τῆς ἀναγκαίας αὐστηρότητος καί τῆς δεούσης ποιμαντικῆς εὐαισθησίας, κατά τό ὑπόδειγμα τῆς ἐπεικειας τοῦ ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν Παύλου (*Ρωμ. 7, 2-3. Α' Κορ. 7, 12-15, 39 κ.ἄ.*), τόσον τάς *θετικάς προϋποθέσεις* (διαφορά φύλου, νόμιμος ἡλικία κ.ἄ.), ὅσον καί τάς *ἀρνητικάς προϋποθέσεις* (συγγένεια ἐξ αἵματος καί ἐξ ἀγχιστείας, πνευματική συγγένεια, ὑπάρχων γάμος, ἑτεροθρησκεία κ.ἄ.) διά τήν σύναψιν γάμου. Ἡ ποιμαντική εὐαισθησία ἦτο ἀναγκαία ὄχι μόνον διότι ἡ βιβλική παράδοσις καθορίζει τήν σχέσιν τοῦ φυσικοῦ δεσμοῦ τοῦ γάμου μετά τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά καί διότι ἡ ἐκκλησιαστική πρᾶξις δέν ἀποκλείει τήν πρόσληψιν ὠρισμένων περὶ γάμου ἀρχῶν τοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ φυσικοῦ Δικαίου, αἱ ὁποῖαι προβάλλουν τόν δεσμόν τοῦ γάμου ἀνδρός καί γυναικός ὡς *ἑθίου τε καί ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνίαν* (Μοδεστίνος) καί εἶναι συμβαταί πρὸς τήν ἀποδιδδομένην ὑπό τῆς Ἐκκλησίας ἱερότητα τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου.
7. Ὑπό τάς τοσοῦτον δυσχερεῖς συγχρόνους συνθήκας διά τό μυστήριον τοῦ γάμου καί διά τόν ἱερόν θεσμόν τῆς Οἰκογενείας, οἱ ἐπίσκοποι καί οἱ ποιμένες ὀφείλουν νά ἀναπτύξουν σύντονον ἐργασίαν εἰς τόν ποιμαντικόν τομέα διά νά προστατεύσουν τούς πιστούς πατρικῶς, συμπαριστάμενοι εἰς αὐτούς, διά νά ἐνισχύσουν τήν κλονισθεῖσαν ἐλπίδα αὐτῶν ἐκ τῶν ποικίλων δυσχερειῶν, θεμελιούντες τόν θεσμόν τῆς Οἰκογενείας ἐπὶ ἀκλονήτων θεμελίων, τά ὁποῖα οὔτε ἡ βροχή, οὔτε οἱ ποταμοί, οὔτε οἱ ἄνεμοι δύνανται νά καταστρέψουν, ἀφοῦ τά θεμέλια ταῦτα εἶναι ἡ πέτρα, ἡ δέ πέτρα εἶναι ὁ Χριστός (Ματθ. 7, 25).
8. Τό τιθέμενον σήμερον ἐν τῇ κοινωνίᾳ ζήτημα εἶναι ὁ γάμος, ὁ ὁποῖος εἶναι τό κέντρον τῆς Οἰκογενείας καί ἡ Οἰκογένεια δικαιώνει τόν γάμον. Ἡ ἀσκουμένη εἰς τόν σύγχρονον κόσμον πίεσις διά τήν ἀναγνώρισιν νέων μορφῶν συμβιώσεως ἀποτελεῖ μίαν πραγματικὴν ἀπειλήν διά τούς ὀρθοδόξους χριστιανούς. Ἡ κρίσις τοῦ γάμου καί τῆς οἰκογενείας εἰς διαφόρους μορφάς ἀνησυχεῖ βαθέως τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὄχι μόνον ἔνεκα τῶν ἀρνητικῶν συνεπειῶν εἰς τήν δομήν τῆς κοινωνίας, ἀλλά καί ἔνεκα τῆς ἀπειλῆς διά τάς εἰδικωτέρας σχέσεις εἰς τούς κόλπους τῆς παραδοσιακῆς οἰκογενείας. Κύρια θύματα τῶν τάσεων αὐτῶν εἶναι τό ζεῦγος καί ἰδιαιτέρως τά τέκνα, διότι δυστυχῶς αὐτά ὑφίστανται συνήθως ἐκ τῆς παιδικῆς ἤδη ἡλικίας αὐτῶν τό μαρτύριον, καίτοι οὐδεμίαν ἔχουν εὐθύνην δι' αὐτό.
9. Ὁ νομίμως καταγεγραμμένος *πολιτικός γάμος* μεταξύ ἀνδρός καί γυναικός δέν ἔχει μυστηριακόν χαρακτῆρα, ἀποτελεῖ πρᾶξιν συμβιώσεως κυρωθεῖσαν ὑπό τοῦ κράτους, διάφορον πρὸς τόν εὐλογοῦμενον ὑπό τοῦ Θεοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας γάμον. Τά συνάπτοντα *πολιτικόν γάμον* μέλη τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νά ἀντιμετωπίζωνται μετά ποιμαντικῆς εὐθύνης, ἡ ὁποία ἐπιβάλλεται διά νά κατανοήσουν τήν ἀξίαν τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου καί τῶν ἐξ αὐτῶν ἀπορρεουσῶν εὐλογιῶν δι' αὐτούς.
10. Ἡ Ἐκκλησία δέν ἀποδέχεται διά τά μέλη αὐτῆς *σύμφωνα συμβιώσεως* τοῦ αὐτοῦ φύλου ἢ καί πᾶσαν ἄλλην μορφήν συμβιώσεως διά τά μέλη αὐτῆς, διαφόρους τοῦ γάμου. Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νά καταβάλλῃ πάσας τάς δυνατάς ποιμαντικάς προσπάθειας, ὥστε τά παρεκκλίνοντα μέλη αὐτῆς εἰς τοιαύτας μορφάς συμβιώσεως νά δυνηθοῦν νά κατανοήσουν τήν πραγματικὴν ἔννοιαν τῆς μετανοίας καί τῆς ἡύλογημένης ὑπό τῆς Ἐκκλησίας ἀγάπης.

11. Αι βαρύταται συνέπειαι τῆς κρίσεως ταύτης ἐκφράζονται διὰ τῆς ἐπικινδύνου αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διαζυγίων, τῶν ἀμβλώσεων καὶ πολλῶν ἄλλων ἐσωτερικῶν προβλημάτων εἰς τὴν οἰκογενειακὴν ζωὴν. Αἱ συνέπειαι αὗται εἶναι μία μεγάλη πρόκλησις διὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον, διό καὶ οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλουσι νὰ καταβάλλουσι πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων αὐτῶν. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καλεῖ ἐν ἀγάπῃ τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καλῆς θελήσεως νὰ ὑπερασπισθοῦν τὴν πιστότητα εἰς τὴν ἱερότητα τῆς οἰκογενείας.

II. Κωλύματα Γάμου

1. Σχετικῶς μὲ τὰ κωλύματα γάμου λόγῳ ἐξ αἵματος, ἐξ ἀγχιστείας, ἐξ υἰοθεσίας καὶ πνευματικῆς συγγενείας ἰσχύει ὅ,τι προβλέπεται ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων (53 καὶ 54 τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς συνόδου) καὶ τῆς συνωδᾶ τούτοις ἐκκλησιαστικῆς πράξεως, ὡς αὕτη ἐφαρμόζεται σήμερον εἰς τὰς κατὰ τόπους αὐτοκεφάλους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, καθορίζεται δὲ καὶ περιγράφεται ἐν τοῖς Καταστατικοῖς Χάρταις αὐτῶν καὶ ταῖς σχετικαῖς συνοδικαῖς ἀποφάσεσιν αὐτῶν.
2. Περί τοῦ μὴ ἀμετακλήτως λυθέντος ἢ ἀκυρωθέντος γάμου καὶ τοῦ προϋπάρχοντος τρίτου, ἰσχύει ὅτι συνιστοῦν ἀπόλυτα κωλύματα πρὸς σύναψιν γάμου, συμφώνως πρὸς τὴν κατηγορηματικῶς καταδικάζουσαν τὴν διγαμίαν καὶ τὸν τέταρτον γάμον Ὁρθοδόξον κανονικὴν παράδοσιν.
3. Συμφώνως πρὸς τοὺς ἱεροὺς κανόνας κωλύεται κατ' ἀκρίβειαν ἡ ἱερολόγησις γάμου μετὰ τὴν μοναχικὴν κουράν (καν. 16 τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς συνόδου καὶ 44 τῆς Πενθέκτης ἐν Τρούλλῳ συνόδου).
4. Ἡ ἱερωσύνη ἀποτελεῖ, συμφώνως πρὸς τὴν ἰσχύουσαν κανονικὴν παράδοσιν (κανὼν 3 τῆς Πενθέκτης ἐν Τρούλλῳ συνόδου) κώλυμα πρὸς σύναψιν γάμου.
5. Περί τῶν μικτῶν γάμων Ὁρθοδόξων μεθ' ἑτεροδόξων καὶ μὴ Χριστιανῶν ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως
  - i. ὁ γάμος Ὁρθοδόξων μεθ' ἑτεροδόξων κωλύεται κατὰ κανονικὴν ἀκρίβειαν, μὴ δυνάμενος νὰ εὐλογηθῆ (κανὼν 72 τῆς Πενθέκτης ἐν Τρούλλῳ συνόδου) δυνάμενος ὅμως νὰ εὐλογηθῆ κατὰ συγκατάβασιν καὶ διὰ φιλανθρωπίαν, ὑπὸ τὸν ρητὸν ὅρον ὅτι τὰ ἐκ τοῦ γάμου τούτου τέκνα θέλουσι βαπτισθῆ καὶ ἀναπτυχθῆ ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ.
  - ii. ὁ γάμος Ὁρθοδόξων μετὰ μὴ χριστιανῶν κωλύεται ἀπολύτως κατὰ κανονικὴν ἀκρίβειαν.
6. Ἡ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς περὶ κωλυμάτων γάμου ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως πρᾶξις δεόν νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς διατάξεις τῆς ἐκασταχοῦ σχετικῆς κρατικῆς νομοθεσίας, ἄνευ ὑπερβάσεως τῶν ὁρίων τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας.
7. Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας σχετικῶς ὀφείλει νὰ ἀντιμετωπίζεται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐκάστης αὐτοκεφάλου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τῶν ἱερῶν κανόνων, ἐν τῷ πνεύματι τῆς ποιμαντικῆς διακρίσεως, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου.

Μια πηγή: <https://mospat.ru/gr/news/49831/>